

Аналогічним чином, використовуючи усі наявні методи мають бути модифікованими й інші розділи Конституції України. Беззаперечно, що оновлення Конституції України можливе і на підставі інших методологічних підходів, але їх арсенал має бути достатнім та придатним для удосконалення її форми, змісту та сутності. Необхідно пам'ятати, що про правильність методології оновлення Конституції України буде свідчити лише практика впровадження її у суспільне життя.

Список використаних джерел:

1. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шешученко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл», 2001. Т. 3: К-М. – 2001. – 792 с.
2. Загальна теорія держави і права [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М.В. Цвік, О.В. Петришина, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. – Харків: Право, 2009. – 584 с.

ПРОБЛЕМА ОПТИМІЗАЦІЇ ДІАПАЗОНУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Гвоздік О.І.

завідувач кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, доктор філософських наук, професор

Законодавче окреслення меж тих невід'ємних суб'єктивних можливостей, що гарантуються основоположними правами та свободами людини й громадянина, тісно координує з характеристиками засобів та механізмів їхнього забезпечення. Тож не тільки перелік таких прав зумовлює обрання й розробку шляхів їх реалізації, але й навпаки – можливості суспільства і держави в плані їх здійснення істотно впливають на визначення діапазону розглядуваних прав. Відповідно, даний діапазон не може бути апріорно встановленим чи довільно виведеним із тих чи інших людських уявлень про значущі життєві цінності.

Одна з основних проблем при визначенні змісту та обсягу прав людини пов'язана з їх так званою «неюридичною» (а, скоріше, моральною) природою. До того ж, деякі з них (як, наприклад, права людини «другого покоління») мають «милосердний» характер, а тому не можуть бути юридично обґрунтованими через встановлення єдності прав та обов'язків. А вже саме морально-ціннісною природою таких прав, їх спрямованістю на утвердження загальнолюдських ідеалів гуманізму та справедливості у суспільному житті зумовлюється визнання їхньої невід'ємності, яка, таким чином, не може бути поставленою у залежність від індивідуальної спроможності виконувати певні обов'язки. Зміст та обсяг даних прав має визначатися, радше, тими базовими характеристиками, що задають якісні рамки насправді *людського* існування (тобто необхідними умовами, без забезпечення яких індивід, по-перше, не може сформуватися як повноцінна людська особистість і, по-друге, не може підтримувати той спосіб життя, котрий в системі актуальних суспільно-ціннісних орієнтирів вважається гідним людини). З огляду на те, що ключовою ознакою людської істоти є її здатність до «самостворення» власної соціальної сутності (котра виходить за межі генетико-біологічної передвизначеності), основоположними життєвими цінностями, що закріплюються правами людини, мають бути, принаймні, мінімально достатні можливості для особистісного самовизначення суб'єкта та його адаптації до життєвих умов суспільного середовища, в межах якого здійснюється формування й реалізація його людських якостей.

Зміст та обсяг таких можливостей не є сталими характеристиками, оскільки в процесі культурно-історичного розвитку суспільства трансформуються як самі людські запити, так і засоби їх задоволення. Якщо, скажімо, умовно позначити середній показник обсягу суспільних ресурсів

щодо реалізації основних цінностей життя символом V , а загальне число людських індивідів – N , то цілком очевидно, що забезпечуваний офіційно визнаними правами людини діапазон таких можливостей (D) навіть теоретично не може перевищувати величини V/N , оскільки при цьому унеможливується гарантоване їх здійснення для кожного (як це передбачено самим змістом даних прав). Більше того, обсяг D не повинен навіть дорівнювати V/N , бо за такої умови матиме місце демоти́вація суспільно-економічної активності громадян (як закономірний наслідок так званої «зрівнялівки»). У той же час, чим меншою є величина D від частки V/N , тим більш прогресуючою є соціально-економічна нерівність у суспільстві, котра, зрештою, негативно впливає на стабільність останнього.

Таким чином, у своїй політико-правовій самоорганізації суспільство постійно балансує між нестримним прагненням до розширення рамок суб'єктивної свободи та усвідомленням об'єктивної необхідності її правового самообмеження. Адже, чим ширшим є діапазон невід'ємних прав і свобод, тим важчим, звичайно ж, є їхнє забезпечення суспільством та державою. Це, відповідно, призводить до зниження питомої ваги реалізованих прав людини й падіння довіри населення до законних засобів їх здійснення. Тож проблема оптимізації їхнього діапазону завжди буде актуальною для демократичного суспільства, оскільки в даному плані відхід від певного «оптимуму» (як у бік звуження, та і в бік розширення) завжди відчуватиметься через сплеск негативних наслідків девальвації правових цінностей.

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Пархоменко Н.М.,

вчений секретар Інституту держави і права імені В.М.Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор

Парад суверенітетів, що відбувся наприкінці минулого століття, дав могутній поштовх до розвитку теорії права та теорії конституційного права, що в підсумку призвів до модернізації конституційно-правової теорії, яка обґрунтовує перехід суспільства до демократії, визнання людини найвищою соціальною цінністю, забезпечення розвитку правової держави. Наразі у світі відбуваються складні фінансово-економічні процеси, що потребують правового забезпечення з метою мінімізації згортання ознак соціальної, правової, демократичної держави. Кризові явища, що спостерігаються у європейських країнах, є підсумком порушення верховенства права, що призвели до неадекватної конкретизації правових принципів у регулювання економіки і фінансів, деформації прав та обов'язків суб'єктів економічних відносин [1; 468-498].

На жаль, кризові явища охопили не лише сферу економіки. Негативні тенденції розвитку можна прослідкувати в сфері правосуддя, правової культури правотворчості. Така ситуація вимагає від науки адекватної реакції. Насамперед йдеться про формування якісно нової моделі реалізації норм конституції (конституційних стандартів), організації економічної, політичної, правової і духовної систем суспільства.

Відповідно, ефективний розвиток системи суспільних відносин потребує їх конституційної організації – конституціоналізації системи національного права (її галузей і норм). Таким чином, розвиток суспільних відносин, з одного боку, а з іншого – зміст та сутність галузевого законодавства мають відповідати меті, цінностям, та принципам конституції. При цьому конституціоналізація законодавства безпосередньо залежить від змісту тих